EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 4.7.2024
COM(2024) 268 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Kahdeksastoista vuosikertomus (2023) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Kahdeksastoista vuosikertomus (2023) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävä tuki perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 389/2006[1], jäljempänä ’tukiasetus’. Asetuksessa säädetään, että tuesta on vuosittain raportoitava Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

2. TUEN OHJELMASUUNNITTELU

Tukiasetuksen mukaisiin toimiin on ohjelmasuunnitelmassa osoitettu vuoden 2006 ja vuoden 2023 lopun välillä 688 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 toimintaohjelmaan oli sidottu lokakuussa 2023 kaikkiaan 31,7 miljoonaa euroa[2]. Vuosia 2021–2027 koskeva monivuotinen rahoituskehys on tarjonnut ohjelmalle monivuotiset puitteet vahvistamalla sille vakaan vuotuisen rahoituksen. Tukiohjelma on kuitenkin luonteeltaan poikkeuksellinen ja tarkoitettu siirtymävaihetta varten, ja sillä pyritään valmistelemaan ja helpottamaan tarpeen mukaan unionin säännöstön soveltamista kaikilta osin Kyproksen hallituksen tosiasialliseen hallintaan kuulumattomilla Kyproksen tasavallan alueilla sen jälkeen, kun Kyproksen kysymykseen on löydetty ratkaisu. Sekä tukiasetuksessa että monivuotisesta rahoituskehyksestä annetussa neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) 2020/2093[3] on sallittu ohjelman tarkistaminen siinä tapauksessa, että yhdistyminen toteutuu.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANOJÄRJESTELYT

Tukiohjelmaa toteutetaan niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan, jäljempänä ’hallituksen hallintaan kuulumattomat alueet’, ja joilla unionin säännöstön soveltamista on lykätty väliaikaisesti liittymissopimuksen pöytäkirjan N:o 10 nojalla. Tuki pannaan täytäntöön suoralla ja välillisellä hallinnoinnilla.

Komissio toimii poliittisesti, oikeudellisesti ja diplomaattisesti ainutlaatuisessa tilanteessa. Tuen antaminen ei tarkoita sitä, että alueilla tunnustettaisiin jokin muu viranomainen kuin Kyproksen tasavallan hallitus. Ohjelman täytäntöönpano edellyttää erityisjärjestelyjä, mutta samalla on noudatettava moitteettoman varainhoidon periaatteita. EU:n rahoittamissa tukiohjelmissa tehtäisiin normaaleissa olosuhteissa tuensaajamaan hallituksen kanssa sopimuksia, joilla vahvistettaisiin tuen kehittämisen oikeudellinen kehys. Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävästä tuesta tällaisia sopimuksia ei voida tehdä. Toiminnan luonteesta johtuvien riskien hallinta ja

[1] Neuvoston asetus (EY) N:o 389/2006, annettu 27 päivänä helmikuuta 2006, rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja Euroopan jälleenrakennusvirastosta annetun asetuksen (EY) N:o 2667/2000 muuttamisesta (EUVL L 65, 7.3.2006, s. 5).

[2] Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 12 päivänä syyskuuta 2023, Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskevan toimintaohjelman hyväksymisestä vuodeksi 2023 (C(2023) 5848).

[3] Neuvoston asetus (EU, Euratom) 2020/2093, annettu 17 päivänä joulukuuta 2020, vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (EUVL L 433I, 22.12.2020, s. 11).

vähentäminen ovat komission vastuulla. Tässä tarkoituksessa toteutettuihin toimenpiteisiin sisältyvät sopimusten tiivis seuranta ja tuensaajien tukeminen, tarkistetut maksuehdot sekä varovainen suhtautuminen pankkitakauksiin. Tuki sisältää huomattavia määriä avustuksina myönnettävää tukea, jonka hallinnointi vaatii paljon resursseja.

Tuen vaikutuksen varmistamiseksi Kyproksen turkkilaisen yhteisön on sitouduttava täysin valmisteluihin, joiden avulla unionin säännöstö voidaan ottaa käyttöön ja sen täytäntöönpanon lykkääminen lopettaa pöytäkirjan N:o 10 mukaisesti, kun tilanne on saatu ratkaistua.

Hallituksen hallintaan kuulumattomilla alueilla Nikosiassa ohjelmaryhmä työskentelee EU:n ohjelman tukitoimistosta (EUPSO) käsin. Komission Kyproksen-edustusto järjestää myös kokouksia, seminaareja ja lehdistötilaisuuksia sekä pitää yhteyttä kyproslaisiin koko saarella ja jakaa tietoa myös tukiohjelmasta. Lisäksi tukiohjelmasta rahoitettava EU:n infopiste (Infopoint) toteuttaa erilaisia viestintä- ja näkyvyystoimia, joilla tarjotaan tietoa EU:n politiikoista, painopistealueista ja toimista, joilla tuetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä, ja edistetään eurooppalaista kulttuuria.

4. TÄYTÄNTÖÖNPANO TARKASTELUJAKSOLLA

4.1. Yleiskatsaus

Komissio jatkaa tukiasetuksen täytäntöönpanoa yleisenä tavoitteenaan yhdistymisen tukeminen. Jos Kyproksen ongelmassa päästään kattavaan sovintoratkaisuun, neuvosto päättää komission ehdotuksen pohjalta yksimielisesti tarvittavista muutoksista tähän asetukseen.

Vuonna 2023 toteutettuihin toimiin lukeutui useiden vakiintuneiden ja onnistuneiden hankkeiden jatkaminen. Tällaisia hankkeita olivat esimerkiksi EU:n stipendit ja luottamusta lisäävät toimet kulttuuriperintöä käsittelevän teknisen komitean ja kateissa olevien henkilöiden komitean tukemiseksi. Erillisellä välineellä rahoitettiin edelleen yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden aloitteita.

Avustuksina myönnettävä tuki on edelleen ohjelman tärkeä ominaispiirre. Tärkeimmille sovintoa valmisteleville talouden aloille annettua apua vahvistettiin hankkeilla, jotka tukevat yksityisen sektorin ja maaseudun kehittämistä. Lisäksi jatkettiin toimia, joiden tavoitteena on saavuttaa konkreettista edistystä eläintautien hävittämisessä ja elintarviketurvallisuuden parantamisessa.

Komissio jatkoi ponnistelujaan auttaakseen Kyproksen turkkilaista yhteisöä noudattamaan vaatimuksia, jotka on asetettu komission vuonna 2021 hyväksymien kahden toimenpiteen paketissa. Toinen toimenpiteistä koskee nimen ”Χαλλούμι” (Halloumi) / ”Hellim” rekisteröimistä suojattuna alkuperänimityksenä (SAN) ja toinen ehtojen vahvistamista tämän tuotteen liikkumiselle vihreän linjan yli. Tätä varten viljelijöitä, elintarvikealan toimijoita ja elintarvikkeiden tuotantoketjun valvonnasta vastaavia paikallisia elimiä tuettiin kohdennetulla rahoitustuella ja niiden käyttöön annettiin teknisiä asiantuntijoita. Komissio kutsui myös koolle halloumi-/hellim-juustoja käsittelevän epävirallisen työryhmän, johon kuuluu sidosryhmiä Kyproksen molemmista yhteisöistä.

Tuensaajien valmiuksissa panna unionin säännöstö tosiasiallisesti täytäntöön kokonaisvaltaisen ratkaisun voimaantulon jälkeen on edelleen huomattavia puutteita. Kyproksen turkkilainen yhteisö on kuitenkin edistynyt edelleen hyvin useilla osa-

alueilla, kuten ympäristö-, terveydenhuolto- ja elintarviketurvallisuusalalla, ja ymmärtää nyt aiempaa paremmin, millaisia haasteita täytäntöönpanoon liittyy.

Vuoden lopussa tukiohjelman puitteissa oli voimassa 138 sopimusta.

4.2. Tavoitekohtainen edistyminen

Tukiohjelman yleisenä tavoitteena on helpottaa Kyproksen yhdistymistä tukemalla Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Painopiste on erityisesti saaren taloudellisessa yhdentymisessä, yhteyksien parantamisessa yhteisöjen välillä ja EU:n kanssa sekä valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon.

Tukiasetuksen kunkin tavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2023 toteutettiin seuraavia toimia:

4.2.1. Tavoite 1: Infrastruktuurin kehittäminen ja uudelleenjärjestäminen

UNDP jatkoi paikallisen infrastruktuurin rahoitusvälineen (Local Infrastructure Facility – LIF) täytäntöönpanoa komission allekirjoittamilla, yhteensä 33,2 miljoonan euron avustussopimuksilla. Rahoitusvälineellä tuetaan tärkeiden paikallisten infrastruktuuri-investointien valmistelua ja toteutusta. Vuonna 2023 saatiin päätökseen kolme infrastruktuurihanketta: Kormakitiksen yhteistyökeskuksen rakentaminen, Mórfoun jätevedenpuhdistamon laajentaminen ja Kouklian kosteikkojen kunnostaminen. Lisäksi käynnissä oli 15 hanketta, joihin kuului toteutettavuustutkimuksen laatiminen yhteisöjen yhteisen aurinkovoimalan rakentamiseksi.

Heinäkuussa 2021 alkaneet Famagustan viemäriverkkojen korjaus- ja rakennustyöt päättyivät vuonna 2023. Viemäriverkkoa uusittiin yhteensä 45 kilometriä, monet alkuperäisessä hankkeessa havaitut virheet korjattiin ja järjestelmän laatua ja toimivuutta parannettiin.

Kyproksen turkkilaisen yhteisön kaatopaikan toimintaan liittyvät rakenteelliset ongelmat jatkuivat vuonna 2023. Tuensaaja ei ole vuonna 2022 tapahtuneen luovutuksen jälkeen parantanut laitoksen toimintaa ja hallinnointia vaan jatkanut huonojen jätehuoltokäytäntöjen soveltamista. Tämä on vääjäämättä merkittävästi pahentanut tilannetta ja vähentänyt investointikohteen arvoa. Tuensaaja käynnisti ilman komission osallistumista kaksi tarjouskilpailua kaatopaikan toiminnan ulkoistamiseksi. Molemmat tarjouskilpailut kuitenkin peruttiin, joten jätealan tuleva hallinto yhteisössä on edelleen epäselvää. Komissio on edelleen sitoutunut tukemaan tuensaajaa tilanteen korjaamisessa edellyttäen, että sen hallinnoinnista tehdään asianmukaiset strategiset päätökset.

EU:n rahoittaman integroidun kiinteän jätteen käsittelysuunnitelman mukaisilla avustuksilla autettiin kahdeksaa paikallisyhteisöä parantamaan jätehuoltoinfrastruktuuriaan. Avustusten toteutus saatiin päätökseen vuonna 2023.

Paikallisia teknisiä valmiuksia ympäristön laadun seuraamiseen vahvistettiin edelleen erityisillä valmiuksien kehittämiseen tähtäävillä toimilla, kuten ilman epäpuhtauksien paikallisen päästökartoituksen kehittämisellä. EU:n rahoittaman ilmanlaadun seurantaverkoston toimittamia tietoja käytetään nyt epäpuhtaustasojen arviointiin ja epäpuhtauksia vähentävien toimien kehittämiseen.

Televiestintäalalla saatiin vuonna 2023 valmiiksi uusi lähetysinfrastruktuuri EU:n rahoittaman hankkeen ansiosta. Hankkeessa Kyproksen turkkilainen yhteisö siirsi kaikki analogiset televisiolähetykset pois 700 MHz:n taajuusalueelta. Näin 700 MHz:n

taajuusalue voitiin jakaa esteettömästi 5G-matkaviestinpalveluille, mikä edisti Kyproksen turkkilaisen yhteisön digitalisoitumista.

4.2.2. Tavoite 2: Sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen

Komissio jatkoi tukiohjelman kautta taloudellisen yhdentymisen ja kehityksen ohjaamista ja edistämistä tarjoamalla tukipaketteja Kyproksen turkkilaisen yhteisön pienille ja keskisuurille yrityksille kilpailukyvyn ja innovoinnin lisäämiseksi. Vuoden 2023 loppuun mennessä lähes sata yritystä oli saanut toteutettua 4,6 miljoonan euron suuruiset monivuotiset avustukset, minkä ansiosta luotiin yli 200 uutta työpaikkaa, otettiin käyttöön EU:n laatustandardit ja edistettiin digitalisaatiota. EU:n ”Into Business” -ohjelma tavoitti yli 1 150 yrittäjää ja johti lopulta 36 uuden yrityksen perustamiseen. Uuden EU Incubator Hive -hankkeen avulla startup-yritykset voivat saada räätälöityä tukea.

Maailmanpankin kanssa jatkettiin talouden lähentymiseen liittyvää yhteistyötä makrotalouden seurannan, tilastojen, kaupan helpottamisen ja liiketoimintaympäristön parantamisen aloilla yksinkertaistamalla menettelyjä. Ensimmäinen kattava kulutustutkimus, jossa keskityttiin köyhyyden seurantaan, saatiin päätökseen vuonna 2023, ja sen havainnoista keskusteltiin laajasti. Sääntelyä koskeviin vaatimuksiin puuttuminen ja sellaisten esteiden poistaminen, joita ilmenee, jos Kyproksen turkkilaiset haluavat avata pankkitilin hallituksen hallinnassa olevilla alueilla sijaitsevissa pankeissa, ja vihreän linjan yli käytävän kaupan maksujen mahdollistaminen etenivät.

Myös tuoteturvallisuuden alalla edistyttiin. Vuonna 2023 jatkettiin maaliskuussa 2022 käynnistettyä markkinavalvontaa koskevaa teknisen avun hanketta, jonka tavoitteena on ottaa käyttöön uusia käytäntöjä ja parantaa nykyisiä metrologian, standardoinnin, akkreditoinnin ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin aloilla. Hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa, ja sillä parannetaan Kyproksen turkkilaisen yhteisön liiketoimintaympäristöä ja varmistetaan, että paikallisesti tuotetut tuotteet ovat EU:n standardien mukaisia.

Komissio jatkoi Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle antamaansa pitkäaikaista tukea, jolla autetaan sitä täyttämään elintarviketurvallisuutta ja eläinten terveyttä sekä eläintautien ehkäisemistä, havaitsemista ja hävittämistä koskevat EU:n vaatimukset. Viljelijöille ja viljelijäjärjestöille tarjottiin maatilojen neuvontapalveluja, minkä tuloksena luotiin yli 100 paikallisen teknisen neuvonantajan reservi ja elinvoimainen verkosto sidosryhmille, jotka haluavat laajentaa tietämystään ja parantaa käytäntöjään. Vuosien 2022–2023 kuluessa 109 viljelijää suoritti yhden tai useamman maatalousalan ammatillisen koulutuksen kurssin, ja kurssien tuloksena myönnettiin yhteensä 247 koulutustodistusta. Vuonna 2023 maksettiin lisäksi yhteensä 53 viljelijälle, osuustoiminnalliselle järjestölle ja elintarvikealan toimijalle avustuksia 3,5 miljoonan euron edestä, mikä lisäsi niiden tehokkuutta ja tuottavuutta.

Keskeisiä elintarviketurvallisuuteen ja kriisivalmiuteen liittyviä toimia, jotka vaikuttavat vihreän linjan yli käytävään kauppaan ja halloumi-/hellim-juustojen SAN-järjestelmään, toteutettiin edelleen. Maaliskuussa 2023 ensimmäinen Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä tuotettu halloumi-/hellim-juusto sertifioitiin SAN-vaatimusten mukaiseksi. Vuoden 2023 loppuun mennessä kolme halloumi-/hellim-juuston tuottajaa ja 15 maatilaa Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä oli sertifioitu ja saanut todistuksen SAN-järjestelmässä. Komission epävirallinen halloumi-/hellim-juustoja käsittelevä työryhmä piti vuonna 2023 neljä kokousta, joissa käsiteltiin SAN-järjestelmän täytäntöönpanoa.

Eläinten laajamittaista testausta ja näytteenottoa ensisijaisten tautien, kuten bruselloosin, tuberkuloosin ja suu- ja sorkkataudin, varalta jatkettiin vuonna 2023. Komissio tarjosi tätä varten laboratoriotestejä, eläinlääkinnällisiä tarvikkeita ja palveluja. Tukiohjelman laajan toimenpidevalikoiman ansiosta bruselloosin esiintyvyys laski edelleen ja oli 0,3 prosenttia vuoden 2023 loppuun mennessä. Tuberkuloosi ja suu- ja sorkkatauti on jo hävitetty.

EU:n rahoittamalla tuella saatiin myös yhä enemmän yksityisiä eläinlääkäreitä mukaan elintarviketurvallisuuden ja eläinlääkinnällisen valvonnan toteuttamiseen.

Komissio jatkoi tukeaan koulutusalalla keskittyen ammatilliseen koulutukseen, elinikäiseen oppimiseen ja opettajien ammatilliseen kehittämiseen. Vuoteen 2023 mennessä oli kehitetty opetussuunnitelmapaketteja 20:ta ammattia varten ja 330 opettajaa oli saanut koulutusta uusista opetussuunnitelmista. Kyproksen turkkilaisen yhteisön koko opetushenkilöstön taitojen ja tietojen parantamiseksi järjestettiin yhteensä 103 koulutuskurssia ja kehitettiin lähes 200 moduulia.

Tanskan tilastokeskuksen kanssa toteutettavalla teknisen avun hankkeella parannettiin edelleen yritysten operatiivista toimintaa ja tietolähteiden hallintaa. Hanketta täydennettiin komission teknisen avun TAIEX-ohjelmasta ja Maailmanpankilta saatavalla kohdennetulla tuella. Kaikki nämä toimet muodostavat kattavan EU:n strategian, jolla pyritään parantamaan tilastojen toimittamista Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä, jotta voitaisiin helpottaa yhdistymistä.

4.2.3. Tavoite 3: Sovittelun, luottamusta lisäävien toimenpiteiden ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen

Kateissa olevien henkilöiden komitea, jota tuetaan tukiohjelmasta UNDP:n kanssa tehdyn avustussopimuksen mukaisesti, jatkoi kenttä- ja laboratoriotyötään. Kateissa olevia henkilöitä on yhteensä 2 002, ja kateissa olevien henkilöiden komitea oli vuoden 2023 loppuun mennessä kaivanut esiin 1 186 henkilön jäännökset. Näistä 1 044 on tunnistettu geneettisesti ja luovutettu takaisin perheille.

Vuonna 2023 allekirjoitettiin uusi, 2,6 miljoonan euron suuruinen avustussopimus, josta rahoitetaan komitean toimintaa vuonna 2024. EU on tukenut vuosina 2006–2023 komitean toimintaa kaiken kaikkiaan 38,5 miljoonalla eurolla, mikä on 80 prosenttia kaikesta komitean saamasta rahoituksesta kyseisenä ajanjaksona.

Kulttuuriperinnön suojelu oli edelleen avainasemassa tukiohjelmasta tuetuissa sovittelua ja luottamuksen rakentamista koskevissa toimissa tiiviissä yhteistyössä kulttuuriperintöä käsittelevän yhteisöjen yhteisen teknisen komitean kanssa. Kulttuuriperintöohjelmalle on vuosina 2006–2023 myönnetty EU:n varoja yhteensä noin 27,5 miljoonaa euroa. Eri puolilla saarta on 142 kulttuuriperintökohdetta, jotka on voitu konservoida, suojata fyysisesti tai kunnostaa tai joiden rakenteita on voitu tukea näillä varoilla.

Vuonna 2023 yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden tukivälineeseen myönnettiin uusi 2 miljoonan euron suuruinen EU:n rahoitusosuus. Tuen täytäntöönpanosta vastaa UNDP. Vuodesta 2019 lähtien tukivälineestä on rahoitettu noin 20:ta teknisten komiteoiden hanketta, muun muassa toteutettavuustutkimuksia ja muita tutkimuksia, työpajoja ja näyttelyjä.

United World Colleges -järjestön (UWC) toteuttaman yhteisöjenvälisen stipendiohjelman onnistunut täytäntöönpano antoi 46 opiskelijalle molemmista yhteisöistä mahdollisuuden osallistua kansainväliseen ylioppilastutkintoon tähtäävään

ohjelmaan eri maissa vuosina 2020–2023. Muihin UWC:n toteuttamiin toimiin sisältyy yhteisöjenvälistä nuorisotoimintaa ja lyhyitä kursseja, joiden tavoitteena on voimaannuttaa nuoria toteuttamaan myönteisiä muutoksia yhteisöissään.

Kansalaisyhteiskunnan tukemista jatkettiin vuonna 2023. Civic Space -hankkeella, jolla annetaan teknistä apua kansalaisjärjestöille, kehitettiin edelleen kansalaisjärjestöjen valmiuksia, edistettiin kansalaisyhteiskunnan kehittämiselle suotuisaa ympäristöä sekä kannustettiin verkostoitumiseen ja yhteisiin toimiin Kyproksen kreikkalaisen yhteisön ja EU:n muiden kansalaisjärjestöjen kanssa.

Kyproksen kahdeksatta kansalaisyhteiskunnan tukiohjelmaa koskevan vuoden 2022 ehdotuspyynnön perusteella myönnettiin 17 avustusta, joiden kokonaismäärärahat olivat 2,5 miljoonaa euroa. Hankkeet keskittyivät yhteisöjen yhteisiin tutkimustoimiin, yhteisöjen yhteisiin luottamusta lisääviin toimiin ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä. Hankkeiden täysimittainen täytäntöönpanovaihe käynnistyi vuonna 2023, minkä ansiosta kansalaisyhteiskunta pystyi toteuttamaan keskeisiä tukitoimia ja edistämään kansalaistoimintaa.

Human Rights Platform -järjestö käytti edelleen onnistuneesti EU:n varoista myönnettyä suoraa avustusta ja sai lisärahoitusta vuonna 2023. Järjestön tärkeimmissä toimissa keskityttiin ihmiskaupan torjuntaan, pakolaisten oikeuksiin, hlbtiq+-henkilöiden oikeuksiin, sidosryhmien osallistumiseen, asianmukaisiin säilöönotto-olosuhteisiin ja suojeluun kidutukselta. Järjestö oli mukana saattamassa ensimmäistä ihmiskauppatapausta Kyproksen turkkilaisen yhteisön tuomioistuinten käsiteltäväksi, ja asiasta annettiin tuomio. Lisäksi järjestö tarjosi tukea ihmisoikeusloukkausten uhreille ja vahvisti kansalaisyhteiskunnan valmiuksia käsitellä yleisesti ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

4.2.4. Tavoite 4: Kyproksen turkkilaisen yhteisön lähentäminen Euroopan unioniin

Komissio on vuodesta 2022 lähtien tehnyt yhteistyötä Goethe-Institutin kanssa EU:n stipendiohjelman toteuttamiseksi. Kyproksenturkkilaisille opiskelijoille myönnettiin lukuvuoden 2023–2024 aikana 129 stipendiä EU:n jäsenvaltioiden yliopistoissa opiskelua varten, ja vuoden 2023 loppuun mennessä kaksi EU:n stipendin saanutta kyproksenturkkilaista oli päässyt College of Europeen.

Opiskelijoille on myönnetty vuodesta 2007 lähtien yli 2 150 stipendiä yli 100 yliopistoon ja 23:een EU:n jäsenvaltioon. Näillä stipendeillä tuettiin korkeakouluopiskelijoita perusopintojen ensimmäisenä vuonna, maisteri- tai tohtoriohjelmiin osallistuvia jatko-opiskelijoita sekä tutkijoita ja ammattilaisia, jotka halusivat kehittää edelleen kielitaitoaan ja ammatillisia taitojaan EU:n eri jäsenvaltioissa. Komissio käynnisti yhdessä Goethe-Institutin kanssa myös Alumni Connect Digital -verkkoalustan stipendioppilaiden välistä yhteydenpitoa varten.

EU:n Infopointia hallinnoi EUPSO-toimisto yhdessä Euroopan komission Kyproksen-edustuston kanssa. EU:n Infopoint sai EU:lle vuoden 2023 aikana paljon näkyvyyttä sekä verkossa että verkon ulkopuolella toteuttamillaan toimilla. EU:n Infopoint toteutti vuonna 2023 yli 500 viestintä- ja näkyvyystoimea, joissa käsiteltiin EU:hun liittyviä aiheita, kuten vammaisten oikeuksia, sananvapautta, vihreän linjan yli käytävää kauppaa ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Kaikkiaan järjestettiin 30 tapahtumaa, joihin osallistui yli 20 000 osallistujaa, mikä kuvastaa sitä, että toiminnan painopiste on siirtynyt suuremmalle määrälle tuensaajia järjestettäviin näkyvyys- ja viestintätapahtumiin. Tänä aikana komissio laati 20 julkaisua, 75 infografiikkaa ja 15 audiovisuaalista tuotetta.

4.2.5. Tavoitteet 5 ja 6: Toimet, joilla Kyproksen turkkilaista yhteisöä tuetaan valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon ja täytäntöönpanoon

TAIEX-ohjelmaa käytetään tukiasetuksen tavoitteiden 5 ja 6 täytäntöönpanoon. Sillä autetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä valmistautumaan unionin säännöstön täytäntöönpanoon. Tavoitteena on, että täytäntöönpanon lykkääminen voidaan lopettaa heti, kun kokonaisvaltainen ratkaisu saadaan voimaan.

TAIEX-ohjelma on edelleen tärkeä väline, jolla edistetään tukiohjelman tavoitteiden saavuttamista. Vuonna 2023 ohjelmasta tarjottiin jatkuvaa tukea 12:lla unionin säännöstön aihealueella järjestämällä tapahtumia sekä verkossa että paikan päällä. Noin 150 TAIEX-tapahtumaa järjestettiin, mikä on suunnilleen sama määrä kuin edellisenäkin vuonna. Lisäksi kehitettiin tietokanta kaikista TAIEX-ohjelman tuella laadituista oikeudellisista teksteistä ja jatkettiin ponnisteluja kääntämisen ja tulkkauksen laadun parantamiseksi Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

TAIEX-ohjelman tukea vihreän linjan yli käytävälle kaupalle (neuvoston asetus (EY) N:o 866/2004) lisättiin merkittävästi vuonna 2023. Komission valtuuttamat riippumattomat asiantuntijat suorittivat säännöllisesti tuoreiden hedelmien ja vihannesten, perunoiden, hunajan ja kalan tarkastuksia. Niiden kuuden muun kuin eläinperäisen jalostetun elintarviketyypin lisäksi, jotka hyväksyttiin vihreän linjan yli käytävään kauppaan ensimmäistä kertaa vuonna 2022, elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvat pakkausmateriaalit ja kaksi uutta muuta kuin eläinperäistä jalostettua elintarviketta – syötäviksi tarkoitetut oliivit ja erilaiset hedelmämehut – hyväksyttiin vihreän linjan ylittävään kaupankäyntiin. TAIEX-asiantuntijat varmistivat EU:n tason standardit ja laadun tekemällä asiaankuuluvia vaatimustenmukaisuustarkastuksia hallituksen hallintaan kuulumattomilla alueilla sijaitseville laitoksille.

Vihreän linjan yli käytävän kaupan helpottamiseksi komissio käynnisti marraskuussa 2023 EU:n keskitetyn asiointipisteen, joka tarjoaa tietoa, tukea ja verkostoitumismahdollisuuksia yrityksille ja kauppiaille, jotka ovat kiinnostuneita vihreän linjan yli käytävästä kaupasta tai harjoittavat sitä.

4.3. Rahoituksen täytäntöönpano (sopimukset ja maksut)

4.3.1. Sopimusten tekeminen

Komissio allekirjoitti oikeudellisia sitoumuksia vuonna 2023 yhteensä 36,9 miljoonan euron arvosta.

4.3.2. Maksut

Maksuja oli vuonna 2023 yhteensä 37,3 miljoonaa euroa (40,6 miljoonaa euroa vuonna 2022).

4.4. Seuranta

Komissio on suoraan vastuussa useimpien hankkeiden toteuttamisesta (suora hallinnointi). Komission henkilöstön toteuttama seuranta on erittäin tiivistä, ja siihen kuuluu jatkuvaa yhteydenpitoa toimeksisaajien kanssa, tarkastuksia, paikan päällä järjestettäviä kokouksia ja ohjauskomitean kokouksia. Avustustukiryhmän tekninen tuki auttoi komissiota edelleen avustussopimusten täytäntöönpanon seurannassa. Samalla ryhmä tuki avustuksensaajia näiden soveltaessa avustussopimusten täytäntöönpanoa, myös sekundaarista hankintaa, koskevia EU:n sääntöjä.

Lisäksi komissio toteuttaa lukuisia muita sopimuksia välillisen hallinnoinnin kautta. Toteuttamisesta vastaavat tahot, kuten UNDP, Maailmanpankki, Goethe-Institut, Saksan kansainvälisen yhteistyön virasto (GiZ) ja Northern Ireland Co-operation Overseas -organisaatio (NI-CO), raportoivat komissiolle puitesopimusten mukaisesti. Komissio osallistuu tiiviisti kyseisten toimien päivittäiseen seurantaan.

4.5. Tarkastukset

Sisäisen tarkastuksen osaston vuonna 2017 tekemän viimeisimmän tarkastuksen suositukset, jotka liittyvät julkisia hankintoja koskeviin sisäisiin valvontajärjestelyihin, on pantu kaikilta osin täytäntöön.

4.6. Arviointi

Vuonna 2022 julkaistiin tukiohjelmaa koskeva riippumaton arviointi, joka kattaa vuodet 2013–2018. Tarkastuksesta saatiin tyydyttävät tulokset. Arvioinnissa todettiin, että ohjelma on edelleen merkityksellinen ja että sen vaikutus on ollut yleisesti ottaen myönteinen. Siinä vahvistettiin EU:n tason lisäarvon syntyminen ja todettiin ohjelman ansioksi se, että se pitää yhdistymishankkeen vireillä. Siinä korostettiin myös ohjelman yleistä johdonmukaisuutta ja tehokkuutta. Samalla arvioinnissa korostettiin, että tukiohjelmalla ei yksin voida saavuttaa Kyproksen yhdistymistä, sillä vastuu siitä on Kyproksen kahdella yhteisöllä.

4.7. Tiedotus, julkisuus ja näkyvyys

Vuonna 2023 järjestettiin kaiken kaikkiaan 505 näkyvyys- ja viestintätoimea EU:n työn esittelemiseksi. Komissio julkaisi myös yksityisen sektorin kehittämistä käsittelevän esitteen.

4.8. Yhteydenpito Kyproksen tasavallan hallituksen kanssa

Kyproksen tasavallan hallituksen edustajien kanssa järjestettiin säännöllisesti kokouksia. Komissio luottaa jatkossakin hallituksen yhteistyöhön kiinteistöjen omistusoikeuksien tarkastamisessa ja yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden työn helpottamisessa. Komissio kokoontuu säännöllisesti ulkoasiainministeriön ja Kyproksen tasavallan pysyvän EU-edustuston kanssa.

5. PÄÄTELMÄT

Komissio jatkaa tukiasetuksen mukaisen avun antamista Kyproksen yhdistymisen helpottamiseksi ja edistää Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä työllä, jota se tekee asetuksessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Vuonna 2023 avustamisessa keskityttiin edelleen aloihin, joilla on erityisiä ongelmia unionin säännöstön noudattamisessa tulevaisuudessa, ja samalla varmistettiin, että esiin nouseviin tarpeisiin vastataan tehokkaasti.

Hankkeiden merkityksellisyyden, kypsyyden, omistajuuden ja kestävyyden painottaminen on tuottanut myönteisiä tuloksia ja ohjaa jatkossakin tulevia ohjelmasuunnittelusta käytäviä keskusteluja. Lisäksi jatketaan toimia, joilla pyritään mittavampiin ja pitkäkestoisiin vaikutuksiin ensisijaisilla aloilla strategisten toimien avulla.

Komissio on tarpeen mukaan valmis ottamaan käyttöön myös tukiohjelman piiriin kuuluvia resursseja YK:n alaisuudessa toteutettavien sovintoneuvottelujen tukemiseksi.